

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

રાયાકોન્ડા નારાયણા

વિ.

પોંથાલા પાર્વથમ્મા અને અન્ય

ઓગસ્ટ ૨૩, ૨૦૦૧

[વિ.એન. ખરે અને શિવરાજ વિ. પાટીલ, ન્યાયમૂર્તિઓ.]

ધ સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૯૬૩-કલમ ૧૨(૩)-કરારના અમુક ભાગનું ચોક્કસ પાલન-તે માટેનો દાવો-જ્યારે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો ત્યારે રજૂઆત કરવામાં આવી ન હતી પરંતુ માત્ર અપીલના તબક્કે રજૂઆત કરવામાં આવી-સમગ્ર કરારનું પાલન કરવામાં કસૂરવાર પક્ષની અસમર્થતા માત્ર અપીલના તબક્કે ધ્યાનમાં લાવવામાં આવી-કોર્ટે ઠેરવેલ કે, કરારના ભાગના ચોક્કસ પાલન માટેની દાદ અપીલના તબક્કે પણ માંગી શકાય છે.

ધ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮-કલમ ૯૬-અપીલ-પ્રકૃતિ અને વ્યાપ-કોર્ટે ઠેરવેલ કે, અપીલ એ દાવાની જ કાર્યવાહી છે-અપીલ કોર્ટ પક્ષકારોના અધિકારોને લગતા કોઈપણ પ્રશ્નની વિચારણા કરી શકે છે જેની વિચારણા કરવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટ હકદાર છે.

પ્રેક્ટિસ અને પ્રોસિજર :

રજૂઆત-કરારના આંશિક પાલન અંગેની રજૂઆત-કરવા બાબત-કોર્ટે ઠેરવેલ કે, જ્યારે સમગ્ર કરારનું પાલન કરવામાં કસૂરવાર પક્ષની અસમર્થતાની હકીકત ધ્યાનમાં લાવવામાં આવે ત્યારે અપીલના તબક્કે પણ રજૂઆત કરી શકાય છે-ધ સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૯૬૩.

સામાવાળા-પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તા-વાદીની તરફેણમાં પ્લોટ એ અને પ્લોટ બી એમ બે જમીનના પ્લોટ વેચવા માટે કરાર કર્યો હતો અને બાનાની રકમ તરીકે અમુક રકમ ચૂકવવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, અપીલકર્તાને 'બી' તરફથી નોટિસ મળી હતી કે તે પ્લોટ બી જમીનનો સાચો માલિક છે અને પ્રતિવાદીને તે જમીન વેચવાનો કોઈ અધિકાર નથી. અપીલકર્તાએ તેના બદલામાં પ્રતિવાદીને વેચાણ દસ્તાવેજ કરવા માટે નોટિસ મોકલી હતી. જો કે, પ્રતિવાદીએ કરાર મુજબની પોતાની જવાબદારી નિભાવવાનું ટાળ્યું. પરિણામે અપીલકર્તાએ પ્લોટ 'બી' જમીનની કિંમતની પ્રમાણસર કપાત કર્યા પછી જ પ્લોટ એ જમીન વેચવાના કરારના ચોક્કસ પાલન માટે અથવા વૈકલ્પિક રૂપે પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થયેલી કિંમત માટે પૈસાની જમીન બદલવા માટે દાવો દાખલ કર્યો. ટ્રાયલ

કોર્ટે દાવો નામંજૂર કરતા ઠરાવ્યું કે વાદી પટ્ટાની જમીનની અદલાબદલી દ્વારા અથવા જમીનની સંમત કિંમતની પ્રમાણસર કપાત માટે નવા કરારના અમલીકરણની માંગ કરવા હકદાર નથી.

પ્રથમ અપીલ કોર્ટ સમક્ષ, પ્રથમ વખત પ્રતિવાદીએ એવી રજૂઆત કરી કે પ્લોટ બી જમીનના સંબંધમાં તેની પાસે કોઈ માલિકી હક નથી અને તે તેની પત્નીની માલિકીની છે જેણે તેની તરફેણમાં તે ટ્રાન્સફર કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. પરિણામે, વાદીએ દાવામાં સુધારો કરવા માટે અરજી દાખલ કરી જેમાં જણાવ્યું હતું કે તે સંપૂર્ણ વેચાણ અવેજ ચૂકવીને પ્લોટ એ જમીન ખરીદવા તૈયાર અને રાજી છે અને પ્લોટ બીમાં આવેલી જમીનના સંબંધમાં પોતાનો દાવો જતો કરી રહ્યો છે. પ્રથમ અપીલ કોર્ટે સુધારાની મંજૂરી આપી અને પ્લોટ એમાં સમાવિષ્ટ જમીનના સંબંધમાં દાવાનું હુકમનામું કર્યું.

જો કે, હાઈકોર્ટે એવો મત લીધો હતો કે વાદીએ ધ સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૯૬૩ની કલમ ૧૨(૩) હેઠળ લાભનો દાવો ન કર્યો હોવાથી અને માત્ર કરારના ભાગના પાલનનો દાવો કર્યો હતો અને સમગ્ર કરારની તેની શરતોનું પાલન કરવા તૈયાર અને રાજી ન હોવાથી, તે વેચાણ કરારના ચોક્કસ પાલન માટે હુકમનામું મેળવવા માટે હકદાર નથી. પરિણામે, બીજી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને દાવો નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. નારાજ થઈને, વાદીએ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે.

અપીલકર્તા વતી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨(૩) હેઠળની દાદ અપીલના તબક્કે પણ માંગી શકાય છે અને હાઈકોર્ટે એવું ઠરાવવામાં ભૂલ કરી હતી કે જ્યારે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે આવી દાદ માંગવી જોઈતી હતી.

સામાવાળા વતી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૬(સી) ને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદીએ દાવામાં જ ખાતરીપૂર્વક જણાવવાનું હતું અને સાબિત કરવાનું હતું કે તેણે કરારની આવશ્યક શરતોનું પાલન કર્યું હતું અથવા તેનું પાલન કરવા માટે તૈયાર અને રાજી હતો. નિવેદન લાવવા માટે પાછળથી પ્લીડિંગમાં સુધારાની મંજૂરી પક્ષકારોએ પુરાવા આપ્યા પછી નકારવી જોઈતી હતી.

અપીલ મંજૂર કરતા, કોર્ટે

કોર્ટે ઠેરવેલ કે : ૧.૧ હાઈકોર્ટે એવું ઠરાવવામાં ન્યાયી ન હતી કે વાદી ધ સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૨(૩) હેઠળ અપીલના તબક્કે દાવામાં સુધારો કરીને દાદ માંગવા માટે હકદાર નથી કારણ કે દાવો દાખલ કરતી વખતે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

૧.૨. એ જરૂરી નથી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨(૩) હેઠળની દાદ જ્યારે દાવો દાખલ કરવામાં આવે ત્યારે દાવામાં માંગવી જોઈએ. તે અપીલના તબક્કે પણ લઈ શકાય છે. અપીલ એ દાવાની જ કાર્યવાહી છે. જ્યારે અપીલ કોર્ટ અપીલની સુનાવણી કરે છે, ત્યારે સમગ્ર મામલો વિચારણા હેઠળ હોય છે.

અપીલ કોર્ટ પક્ષકારોના અધિકારોને લગતા કોઈપણ પ્રશ્નની વિચારણા કરી શકે છે જેનો નિકાલ કરવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટ હકદાર હતી, જોકે વાદી દાવો દાખલ કરવાની તારીખે તે અધિકાર ધરાવતો હોય.

૧.૩. જો કલમ ૧૨(૩) ના ઘટકો સંતોષાય છે, તો ચોક્કસ પાલન માટેની વિવેકાધીન દાદ સામાન્ય રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે સિવાય કે અન્ય પક્ષના ભાગે વિલંબ અથવા ખામી અથવા અન્ય કોઈ અસમર્થતા હોય. વર્તમાન કેસમાં, અપીલના તબક્કે પ્રથમ વખત, પ્રતિવાદીએ જણાવ્યું હતું કે પ્લોટ બી જમીનના સંબંધમાં તેની પાસે કોઈ માલિકી હક નથી જે તેની પત્નીની માલિકીની છે જેણે તેની તરફેણમાં સદર જમીન ટ્રાન્સફર કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. આવા સંજોગોમાં વાદી માટે દાવામાં સુધારો કરવા માટે અરજી કરવી ખુદી હતી જેમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨(૩) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ કારણના આંશિક પાલન માટેના ઘટકોની રજૂઆત કરી શકાય. વાદીએ પ્લોટ બી જમીન સંબંધિત પોતાનો દાવો જતો કરીને દાવામાં સુધારો કરવા માટે અરજી કરી અને સમગ્ર કરાર મુજબની રકમ ચૂકવવાની સંમતિ આપીને કરારના ભાગના પાલન ન કરવા બદલ તેણે સહન કરેલા નુકસાન માટેના વળતરનો દાવો પણ જતો કર્યો. એ વાતનો કોઈ વિવાદ નથી કે વાદીએ ટ્રાયલ કોર્ટમાં સમગ્ર કરાર મુજબની રકમ જમા કરાવી હતી. આવા સંજોગોમાં પ્રથમ અપીલ કોર્ટ દાવામાં સુધારો કરવાની મંજૂરી આપવામાં અને ત્યારબાદ વાદીના દાવાનું હુકમનામું કરવામાં વાજબી હતી.

કલ્યાણપુર લાઈમ વર્ક્સ લિમિટેડ વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર અને અન્ય,
[૧૯૫૪] એસ.સી.આર. ૯૫૮, પર આધાર રાખેલ.

એ.એલ. પાર્થસારથી મુદલિયાર વિ. વેંકટ કોંડિયા ચેટ્ટિયાર,
એ.આઈ.આર. (૧૯૬૫) મદ્રાસ ૧૮૮, મંજૂર કરેલ.

અ ટ્રીટાઈઝ ઓન ધ સ્પેસિફિક પરફોર્મન્સ ઓફ કોન્ટ્રાક્ટ્સ બાય જે.એન.
પોમરય, ધ્યાને લીધેલ.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસ્ટિકશન

સિવિલ અપીલ નં. ૯૧૬૬/૧૯૯૬.

૧૯૮૯ ની એલ.પી.એ. નં. ૧૪૮ માં આંધ્રપ્રદેશ હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૦.૧૧.૯૫
ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

અપીલકર્તા વતી એ. સુબ્બા રાવ અને એ.ડી.એન. રાવ.

સામાવાળા વતી એસ.યુ.કે. સાગર.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ વિ.એન. ખરે દ્વારા આપવામાં આવેલ.

વિ.એન. ખરે, ન્યાયમૂર્તિ. આ વાદીની અપીલ છે. ૧૨ ડિસેમ્બર, ૧૯૭૫
ના રોજ પ્રતિવાદી નં. ૧ એ વાદીની તરફેણમાં ૨ એકર પટ્ટાની જમીન ધરાવતો
પ્લોટ એ અને ૧.૩૦ સેન્ટ્રસ સિવાઈજામા જમીન ધરાવતો પ્લોટ બી એમ બે
જમીનના પ્લોટ વેચવા માટે રૂ. ૧૭,૯૦૦ ના અવેજમાં કરાર કર્યો હતો. વેચાણ

કરાર હેઠળ, પ્રતિવાદી નં. ૧ ને બાનાની રકમ તરીકે રૂ. ૨,૯૦૦ ચૂકવવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, એક ભીમા નાઈકે અપીલકર્તાને એક રજિસ્ટર્ડ નોટિસ મોકલી હતી જેમાં જણાવ્યું હતું કે તે પ્લોટ બીમાં આવતી ૧.૩૦ સેન્ટ્રસ જમીનનો માલિક છે અને પ્રતિવાદી નં. ૧ ને તે અપીલકર્તાને વેચવાનો કોઈ અધિકાર નથી. અપીલકર્તાએ પ્રતિવાદી નં. ૧ ને વેચાણ દસ્તાવેજ કરવા માટે નોટિસ મોકલી હતી. જો કે, પ્રતિવાદીએ કરાર મુજબની પોતાની જવાબદારી નિભાવવાનું ટાળ્યું. આવા સંજોગોમાં, ૧૫.૩.૭૬ ના રોજ, અપીલકર્તાએ મદનપક્ષીના સબઓર્ડિનેટ જજના કોર્ટમાં ચોક્કસ પાલન માટે ૧૯૭૬ નો ઓ.એસ. ૧૯ દાખલ કર્યો. વાદીનો કેસ એવો હતો કે અપીલકર્તા કરાર મુજબની પોતાની જવાબદારી નિભાવવા માટે હંમેશા તૈયાર અને રાજી હતો અને છે. ભીમા નાઈકે સિવાઈજામા જમીન પર માલિકી હકનો દાવો કરતા પ્રતિવાદી નં. ૧ નો માલિકી હક ખામીયુક્ત હોવાનું જણાવ્યું હોવાથી, તેથી વાદીએ જમીન માટે કિંમતની પ્રમાણસર કપાત કર્યા પછી જ માત્ર બે એકર પટ્ટાની જમીનના વેચાણ કરારના ચોક્કસ પાલન માટે અથવા વૈકલ્પિક રૂપે પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થયેલી કિંમત માટે પટ્ટાની જમીનની અદલાબદલી માટે અરજ કરી હતી. પ્રતિવાદી નં. ૧ એ લેખિત નિવેદન દાખલ કરીને દાવાનો વિરોધ કર્યો હતો. પ્રતિવાદીએ એવી રજૂઆત કરી કે વાદી નવા કરારના અમલીકરણની માંગ કરી શકે નહીં અને વાદીએ ભીમા નાઈક પાસેથી મળેલ નોટિસના બહાને કરાર મુજબની પોતાની જવાબદારી નિભાવવા માટે આગળ આવ્યો નથી અને તેની કિંમતની પ્રમાણસર કપાત અથવા વૈકલ્પિક રૂપે મિલકતની અદલાબદલી માટેની રજૂઆત અસ્વીકાર્ય

છે અને દાવો નામંજૂર કરવાને પાત્ર છે. ટ્રાયલ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે વાદી પટ્ટાની જમીનની અદલાબદલી દ્વારા અથવા જમીનની સંમત કિંમતની પ્રમાણસર કપાત માટે નવા કરારના અમલીકરણની માંગ કરવા હકદાર નથી. ટ્રાયલ કોર્ટે આગળ એવું પણ તારણ કાઢ્યું કે ભીમા નાઈક દ્વારા જમીનની એક આઈટમના સંબંધમાં માલિકી હકનો દાવો વાદીને કરારમાં ફેરફાર કરવા માટે હકદાર બનાવતો નથી. ઉપરોક્ત તારણ સાથે, વાદીનો દાવો નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો.

ત્યારબાદ વાદીએ પ્રથમ અપીલ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી.

પ્રથમ અપીલ કોર્ટ સમક્ષ પ્રથમ વખત પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું કે પ્લોટ બી જમીનના સંબંધમાં તેની પાસે કોઈ માલિકી હક નથી અને તે તેની પત્નીની માલિકીની છે અને તેણે તેની તરફેણમાં સદર જમીન ટ્રાન્સફર કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે.

આવા સંજોગોમાં, વાદીએ દાવામાં સુધારો કરવા માટે અરજી દાખલ કરી જેમાં જણાવ્યું હતું કે વાદી રૂ. ૧૭,૮૦૦ નો સંપૂર્ણ વેચાણ અવેજ ચૂકવીને પ્લોટ એ માં આવેલી ૨ એકર જમીન ખરીદવા તૈયાર અને રાજી છે અને વધુમાં તે પ્લોટ બીમાં આવેલી જમીનના સંબંધમાં પોતાનો દાવો જતો કરી રહ્યો છે અને તે કોઈ વળતરનો દાવો કરશે નહીં. સદર સુધારાને અપીલ કોર્ટ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. પ્રથમ અપીલ કોર્ટે તારણ કાઢ્યું કે પ્રતિવાદી નં. ૧ પાસે પ્લોટ બીમાં સમાવિષ્ટ જમીનના સંબંધમાં કોઈ માલિકી હક નથી, અને વાદી પ્લોટ બી જમીન અને વળતરના સંબંધમાં પોતાનો દાવો જતો કર્યા પછી સમગ્ર સંમત

અવેજની રકમ ચૂકવવા માટે તૈયાર અને રાજી છે, તેથી વાદી ચોક્કસ પાલન માટેના હુકમનામા માટે હકદાર છે. તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને પ્લોટ 'એ' માં સમાવિષ્ટ બે એકર પટ્ટાની જમીનના સંબંધમાં દાવાનું હુકમનામું કરવામાં આવ્યું હતું.

નારાજ થઈને, પ્રતિવાદીએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ બીજી અપીલ દાખલ કરી. હાઈકોર્ટનો એવો મત હતો કે વાદીએ ધ સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૯૬૩ (જે હવે પછી સદર અધિનિયમ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૨ ની પેટા-કલમ (૩) નો લાભ માંગતો દાવો કર્યો ન હતો અને માત્ર સમગ્ર કરારના અમુક ભાગના પાલનનો દાવો કર્યો હતો અને તેથી તે સમગ્ર કરારની પોતાની શરતોનું પાલન કરવા માટે તૈયાર અને રાજી ન હતો અને આથી વેચાણ કરારના ચોક્કસ પાલન માટેના હુકમનામા માટે હકદાર ન હતો. પરિણામે, બીજી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને દાવો નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. હાઈકોર્ટના સદર ચુકાદા સામે, વાદીએ સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન દ્વારા આ અપીલ દાખલ કરી છે.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળની દાદ અપીલના તબક્કે પણ માંગી શકાય છે અને હાઈકોર્ટે એવું ઠરાવવામાં કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે કે જ્યારે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે આવી દાદ માંગવી જોઈતી હતી. સામાવાળા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે એવી રજૂઆત કરી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૬(સી) ને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદીએ એવી ખાતરી

આપવી જોઈએ અને સાબિત કરવું જોઈએ કે તેણે કરારની આવશ્યક શરતોનું પાલન કર્યું છે અથવા તે પાલન કરવા માટે તૈયાર અને રાજી છે. આ ખાતરી દાવામાં જ આપવી જોઈએ. નિવેદન લાવવા માટે પાછળથી પ્લીડિંગમાં સુધારાની મંજૂરી પક્ષકારોએ પુરાવા આપ્યા પછી નકારવી જોઈએ.

પક્ષકારોની દલીલો પરથી, વિચારણા માટે જે પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય છે તે એ છે કે શું સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળની દાદ અપીલના તબક્કે દાવામાં સુધારો કરીને માંગી શકાય છે. અમે પ્રથમ તપાસ કરીશું કે જ્યારે વાદીને પ્રથમ વખત જાણ થઈ કે સિવાઈજામા જમીનના સંબંધમાં પ્રતિવાદી નં. ૧ પાસે કોઈ માલિકી હક નથી ત્યારે વાદી અપીલના તબક્કે કરાર હેઠળના પોતાના દાવાનો એક ભાગ જતો કરવા અને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨(૩) ની સુસંગતતામાં કરારના બાકીના ભાગનું પાલન માંગવા માટે હકદાર હતો કે કેમ.

"જ્યારે વેચનારનો માલિકી હક અમુક વિગતોમાં ખામીયુક્ત સાબિત થાય છે, અથવા તેની મિલકત તેણે ટ્રાન્સફર કરવા માટે સંમત થયેલ મિલકત કરતાં અલગ હોય છે, અથવા તે બોજાઓ અથવા ત્રાહિત વ્યક્તિઓના બાકી અધિકારોને આધીન હોય છે, અથવા વિષયવસ્તુ સામાન્ય રીતે જમીન જથ્થા, ગુણવત્તા અથવા કિંમતમાં અપૂરતી હોય છે, તે સ્પષ્ટ છે કે કરારનું કોઈ પણ પક્ષકારના દાવા પર તેની ચોક્કસ શરતો અનુસાર ચોક્કસ પાલન થઈ શકતું નથી. આવા કિસ્સામાં ઇક્વિટી કોર્ટને

અનુસરવા માટે માત્ર ત્રણ જ સંભવિત વિકલ્પો હોય છે, કાં તો આ ઉપાયનો સંપૂર્ણ ઇનકાર કરવો; અથવા આંશિક નિષ્ફળતાને ધ્યાનમાં લીધા વિના કરારનો અમલ કરવો, ખરીદનારને જે છે તે લેવાની અને સંમત થયા મુજબ સંપૂર્ણ કિંમત ચૂકવવાની ફરજ પાડવી; અથવા વેચનારના વાસ્તવિક હિતના ટ્રાન્સફરનું હુકમનામું કરવું અને ખરીદનારને માલિકી હકની ખામી અથવા વિષયવસ્તુની અપૂર્ણતાની રકમ અને કિંમતના પ્રમાણમાં આર્થિક વળતર અથવા કિંમતમાં ઘટાડાની મંજૂરી આપવી."

ધ સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૨ ની પેટા-કલમ (૩) નીચે મુજબ છે:

"૧૨(૩) જ્યાં કરારનો પક્ષકાર તેના ભાગના સંપૂર્ણ કરારનું પાલન કરવામાં અસમર્થ હોય, અને જે ભાગનું પાલન ન થઈ શકતું હોય તે કાં તો—

(એ) પૈસામાં વળતર સ્વીકાર્ય હોવા છતાં, સમગ્રનો નોંધપાત્ર ભાગ બનાવે છે; અથવા

(બી) પૈસામાં વળતર સ્વીકાર્ય નથી;

તે ચોક્કસ પાલન માટે હુકમનામું મેળવવા માટે હકદાર નથી; પરંતુ કોર્ટ, અન્ય પક્ષકારના દાવા પર, કસૂરવાર પક્ષકારને કરારના તેના ભાગનું જેટલું પાલન તે કરી શકે તેટલું ચોક્કસ પાલન કરવાનો નિર્દેશ આપી શકે

છે, જો અન્ય પક્ષકાર—

(૧) ખંડ (એ) હેઠળ આવતા કિસ્સામાં, જે ભાગનું પાલન ન થઈ શકતું હોય તે ભાગ માટેના અવેજમાં ઘટાડો કરીને સમગ્ર કરાર માટે સંમત થયેલ અવેજ ચૂકવે છે અથવા ચૂકવી દીધો છે અને ખંડ (બી) હેઠળ આવતા કિસ્સામાં, કોઈ પણ કપાત વિના સમગ્ર કરાર માટેનો અવેજ [ચૂકવે છે અથવા ચૂકવી દીધો છે]; અને

(૨) બંને કિસ્સામાં, કરારના બાકીના ભાગના પાલન માટેના તમામ દાવા અને કસૂરવાર પક્ષકાર દ્વારા કરવામાં આવેલી કસૂર દ્વારા તેને થયેલા નુકસાન અથવા ખાધ માટે વળતરના તમામ અધિકારો જતો કરે છે."

કલમ ૧૨ ની પેટા-કલમ (૩) નું વાંચન દર્શાવે છે કે સદર જોગવાઈઓનો પ્રથમ ભાગ અમુક શરતો પર કરારના ચોક્કસ પાલનનો ઇનકાર ફરજિયાત કરે છે. જો કે, જોગવાઈઓનો પાછળનો ભાગ કોર્ટને કસૂરવાર પક્ષકારને કરારના તેના ભાગનું જેટલું પાલન તે કરી શકે તેટલું ચોક્કસ પાલન કરવાનો નિર્દેશ આપવા પરવાનગી આપે છે જો અન્ય પક્ષકાર સમગ્ર કરાર માટે સંમત થયેલ અવેજ ચૂકવે છે અથવા ચૂકવી દીધો છે અને કરારના બાકીના ભાગના પાલન માટેના તમામ દાવા અને તેણે સહન કરેલા નુકસાન માટે વળતરના તમામ અધિકારો જતો કરે છે. જો અન્ય પક્ષકાર દ્વારા દાવો દાખલ કરવામાં આવે છે, તો કોર્ટ કસૂરવાર પક્ષકારને કરારના તે ભાગનું પાલન કરવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે જે પાલન કરવા યોગ્ય છે જો તે બે પૂર્વશરતો સંતોષે છે, એટલે કે, (૧) વાદી કરાર હેઠળ સમગ્ર અવેજની રકમ ચૂકવે છે અથવા

અગાઉથી ચૂકવી દીધી છે અને તે (૨) વાદી કરારના અન્ય ભાગના પાલન માટેના તમામ દાવા જતો કરે છે જેનું પાલન કરવામાં કસૂરવાર પક્ષકાર અસમર્થ છે અને તેણે સહન કરેલા નુકસાન માટે વળતરના તમામ અધિકારો જતો કરે છે. આમ, કરારના ભાગના ચોક્કસ પાલનને આકર્ષિત કરતા ઘટકો આ પ્રમાણે છે: (૧) જો કરારનો કોઈ પક્ષકાર કરારના અમુક ભાગનું પાલન કરવામાં અસમર્થ હોય, તો તેને તે હદ સુધી કસૂરવાર પક્ષકાર ગણવામાં આવે છે અને (૨) કરારના અન્ય પક્ષકારે, આવા ચોક્કસ પાલન માટેના દાવામાં, કાં તો સમગ્ર સંમત રકમ ચૂકવવી પડે છે અથવા ચૂકવી દીધી હોય છે, કરારના તે ભાગ માટે જેનું પાલન કસૂરવાર પક્ષકાર દ્વારા કરવામાં સક્ષમ છે અને કરારના અન્ય ભાગના સંબંધમાં પોતાનો દાવો પણ જતો કરવો પડે છે જેનું પાલન કરવામાં કસૂરવાર પક્ષકાર સક્ષમ નથી અને તેણે સહન કરેલા નુકસાનના સંબંધમાં વળતરનો દાવો જતો કરવો પડે છે. જો આવા ઘટકો સંતોષાય છે, તો ચોક્કસ પાલન માટેની વિવેકાધીન દાદ સામાન્ય રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે સિવાય કે અન્ય પક્ષકારના ભાગે વિલંબ અથવા ખામી અથવા અન્ય કોઈ અસમર્થતા હોય.

હવે પ્રશ્ન એ છે કે શું સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨(૩) હેઠળની દાદ જ્યારે દાવો દાખલ કરવામાં આવે ત્યારે દાવામાં માંગવી જરૂરી છે અથવા તે અપીલના તબક્કે પણ લઈ શકાય છે. હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલો મત એવો છે કે વાદી દ્વારા કરારની શરતોનું પાલન કરવાની તૈયારી અને રાજીખુશી કલમ ૧૨ ની પેટા-કલમ (૩) ના પાછળના ભાગ પર આધારિત છે જે દાવો દાખલ કરતી વખતે દાવામાં જ માંગવી જોઈએ અને તેની ગેરહાજરીમાં દાદ વિવેકાધીન

હોવાથી અપીલના તબક્કે દાવામાં સુધારો કરીને મંજૂર કરી શકાય નહીં. કલ્યાણપુર લાઈમ વર્ક્સ લિમિટેડ વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર અને અન્ય, [૧૯૫૪] એસ.સી.આર. ૯૫૮ માં, સમાન પ્રશ્ન સુપ્રિમ કોર્ટ સમક્ષ વિચારણા માટે આવ્યો હતો. સદર કેસમાં, સુપ્રિમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે ધ સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૮૭૭ ની કલમ ૧૩, ૧૪, ૧૫ અને ૧૭ પર આધારિત દાદ મુકદ્દમાના કોઈપણ તબક્કે મંજૂર કરી શકાય છે. એ.એલ. પાર્થસારથી મુદતિયાર વિ. વેંકટ કોંડિયા ચેટ્ટિયાર, એ.આઈ.આર. (૧૯૬૫) મદ્રાસ ૧૮૮ માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જો કસૂરવાર પક્ષકાર સમગ્ર કરારનું પાલન કરવા સક્ષમ ન હોય તો કાર્યવાહીના અપીલના તબક્કે કરારની સંમત રકમનો સંપૂર્ણ અવેજ ચૂકવ્યા પછી કરારના પાલનનો અમુક ભાગ જતો કરવા માટે વાદી માટે ખુલ્લું છે.

અમે ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં વ્યક્ત કરેલા કાયદાના નિવેદન સાથે સહમત છીએ. વર્તમાન કેસમાં અમને જે જોવા મળે છે તે એ છે કે અપીલના તબક્કે પ્રથમ વખત, પ્રતિવાદી નં. ૧ એ જણાવ્યું હતું કે પ્લોટ 'બી' સિવાઈજામા જમીનના સંબંધમાં તેની પાસે કોઈ માલિકી હક નથી જે તેની પ્રથમ પત્નીની માલિકીની હતી અને તેની પત્નીએ સદર જમીન તેની તરફેણમાં ટ્રાન્સફર કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે. સદર નિવેદનને કારણે જ વાદીએ 'બી' પ્લોટની જમીન સંબંધિત પોતાનો દાવો જતો કરીને તેમજ સમગ્ર સંમત રકમ ચૂકવવાની સંમતિ આપીને કરારના ભાગનું પાલન ન કરવા બદલ તેણે સહન કરેલા નુકસાન માટેના વળતરનો દાવો જતો કરીને દાવામાં સુધારો કરવા માટે અરજી કરી. અપીલ એ દાવાની જ કાર્યવાહી છે. જ્યારે અપીલ કોર્ટ અપીલની સુનાવણી કરે છે, ત્યારે

સમગ્ર મામલો વિચારણા હેઠળ હોય છે. અપીલ કોર્ટ પક્ષકારોના અધિકારોને લગતા કોઈપણ પ્રશ્નની વિચારણા કરી શકે છે જેનો નિકાલ કરવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટ હકદાર હતી, જોકે વાદી દાવો દાખલ કરવાની તારીખે તે અધિકાર ધરાવતો હોય. વાદી દ્વારા અપીલ દાખલ કરતા પહેલા પ્રતિવાદી નં. ૧ એ વાદીને ક્યારેય જાણ કરી ન હતી કે તેની પત્નીએ તેની તરફેણમાં 'બી' પ્લોટની જમીન ટ્રાન્સફર કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે અને સદર જમીન પર કોઈ માલિકી હક ન હોવાને કારણે તે કરારના સંપૂર્ણ ભાગનું પાલન કરવામાં અસમર્થ છે. આવા સંજોગોમાં વાદી માટે દાવામાં સુધારો કરવા માટે અરજી કરવી ખુદી હતી જેમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ કરારના આંશિક પાલન માટેના ઘટકોની રજૂઆત કરી શકાય. એ વાતનો કોઈ વિવાદ નથી કે વાદીએ ટ્રાયલ કોર્ટમાં સમગ્ર સંમત રકમ જમા કરાવી હતી. તેણે 'બી' પ્લોટની જમીનના સંબંધમાં પોતાનો દાવો તેમજ વળતરનો દાવો પણ જતો કર્યો. આવા સંજોગોમાં પ્રથમ અપીલ કોર્ટ દાવામાં સુધારો કરવાની મંજૂરી આપવામાં અને ત્યારબાદ વાદીના દાવાનું હુકમનામું કરવામાં વાજબી હતી. તેથી, અમને જણાય છે કે હાઈકોર્ટે એવું ઠરાવવામાં જે મત લીધો છે કે વાદી દ્વારા અપીલના તબક્કે લેવાયેલી રજૂઆત દાવો દાખલ કરતી વખતે લેવામાં આવી ન હોવાથી, દાવો નિષ્ફળ જશે, તે ભૂલભરેલો છે. ઉપરોક્ત કારણોસર અપીલ મંજૂર થવાને પાત્ર છે.

અમે, તદનુસાર, અપીલ હેઠળના ચુકાદાને રદબાતલ કરીએ છીએ. અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ કરવામાં આવતો નથી.

એસ.વી.કે. અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====